

บทที่ 11 การเปลี่ยนทัศนคติผู้ต้องขัง

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยวิธีการรุนแรง เจ็บปวด หรือการตัดขาดจากสังคมเป็นวิธีการที่ค่อนข้างไร้ผลในอันที่จะเปลี่ยนให้ผู้ต้องขังกลับกลายเป็นคนที่สังคมยอมรับตรงข้ามกลับกลายเป็นการเสริมสร้างทัศนคติในทางไม่ดีเมื่อเข้าไปเรียนรู้และพบเห็นความทารุณโหดร้ายเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งจะกลายเป็นติดนิสัย เมื่อพ้นโทษออกมาลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกยิ่งเลวร้ายลงไป ในปัจจุบันการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อการเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้กลับเข้ามาสู่สังคมดำเนินชีวิตเป็นปกติสุข จึงเน้นถึงคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์โดยให้ผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจว่าตนเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม ฉะนั้นตลอดระยะเวลาแห่งการอยู่ในเรือนจำทัศนสถานเพื่อการลงโทษ เจ้าหน้าที่ผู้บริหารงานจะคำนึงถึงการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง การมีมนุษยธรรม การให้การศึกษารวมทั้งวิชาการทั่วไปและอาชีพ การอบรมทางศาสนาศีลธรรมจรรยา ซึ่งโดยวิธีการดังกล่าวนี้ภายในเรือนจำทัศนสถานจึงมีการจัดสภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้คล้ายกับการใช้ชีวิตภายนอกสังคม โดยวิธีการดังกล่าวทางฝ่ายบริหารเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้ เข้าใจในระบบงาน และผู้ต้องขังเพื่อมิให้ผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกมีความมีปมด้อยเป็นผู้ถูกตัดขาด ไร้คุณค่าต่อสังคม ซึ่งวิธีการปฏิบัติเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง ให้สำนึกเกิดความรับผิดชอบในฐานะตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

กลวิธี

วิธีการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดการเรียนรู้ในทัศนคติใหม่ มีดังนี้

1. การศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือผลผลิตของการฝึกฝนอย่างเป็นทางการในโรงเรียน หรือห้องเรียน ในความหมายกว้างโดยทั่วไป การศึกษาจะหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งเป็นประสบการณ์ในชีวิตซึ่งจะก่อรูปทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล การศึกษาในเรือนจำทัศนสถานได้รับการพิจารณาทั้งสองแนว คือ

ก. การศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถานซึ่งในอดีตหมายถึงโปรแกรมทางวิชาการ ซึ่งจะให้กับผู้กระทำผิด ซึ่งความหมายของการศึกษาประเภทนี้ยังคงมีอยู่ในเรือนจำบางแห่ง

ข. การศึกษาจะหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นความตั้งใจ ความพยายามที่จะนำผู้กระทำผิดให้พ้นจากอาชญากรรม โดยความหมายที่ไม่ใช่วิชาการ เช่นเดียวกับวิชาการซึ่งถือเป็นการศึกษาในเรือนจำ

ในความหมายประเด็นหลังนี้ ปัญหาการศึกษาในเรือนจำเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในประเด็นการฟื้นฟู ความรู้เฉพาะรอบตัวเราเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งจะนำมาเป็นวิธีการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ฉะนั้นวัตถุประสงค์ การให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเพื่อให้ผู้ต้องขังเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงตัวเข้ากับสังคมภายนอกทั่วไปเมื่อตนพ้นโทษ เพื่อไม่ให้มีเวลาว่างเกิดความฟุ้งซ่านแก่จิตใจ

การศึกษาในเรือนจำทัณฑสถาน ได้มีขึ้นโดยพระและนักบวชได้ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมืออบรมนักโทษตั้งแต่เริ่มกำเนิดคุก ระหว่างสมัยกลางและช่วงต้นของสมัยใหม่ พระ นักสอนศาสนาได้เข้าไปเยี่ยมเยียนคุก ในบ้านแก้ไขความประพฤติจะมีพระ นักสอนศาสนาเข้าไปสอนในสหรัฐอเมริกา มีพวก Quakers of Philadelphia มีบทบาททางด้านนี้ จากการพัฒนาการศึกษาเพื่อการทำงานในคุก เป็นผลให้เกิดความพยายามที่จะสอนนักโทษให้อ่านคัมภีร์ การศึกษาที่มีและทำอย่างถูกต้องโดยความปรารถนาเพื่อการลงโทษเพื่อความฟื้นฟูแก้ไข มีขึ้นครั้งแรกที่ New York ค.ศ. 1847 และความก้าวหน้าได้มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

โดยทั่วไปการจัดระบบการศึกษาในเรือนจำ ได้จำแนกประเภทดังนี้

1. การให้การศึกษาวิชาการทั่วไป เพื่อให้ผู้ต้องขังที่ไม่รู้หนังสือได้มีการเรียนเพื่อให้อ่านออก เขียนได้ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่สอนวิชาสามัญตามหลักสูตรชั้น มูลฐานของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสามระดับ คือ ในระดับที่หนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือจนกระทั่งอ่านออก เขียนได้ ได้เทียบความรู้เท่ากับประถมปีที่สอง ในระดับสอง จะเป็นผู้ที่ผ่านในระดับหนึ่งและเรียนเพิ่มเติมจนสอบเทียบความรู้ได้ประกาศนียบัตรประถมปีที่สี่ ในระดับสาม ได้ขยายการศึกษาออกไปจนจบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

2. การให้การฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษ โดยขึ้นกับความชำนาญและความพอใจของผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เข้าใจถึงคุณค่าของการทำงานที่ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบตนเองและสังคม การฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังนี้เป็นการเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับตัวผู้ต้องขังเมื่อได้ลงมือปฏิบัติงาน

ถึงการปรับสภาพชีวิตของตนเองและเตรียมชีวิตใหม่ในสังคมภายนอก โดยให้รู้จักการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ด้วยความมีเหตุผล ให้รู้จักการยอมรับในตัวเอง รู้ข้อบกพร่องที่มีอยู่ ซึ่งวิธีการบำบัดมีมากมายหลายวิธี และจำเป็นต้องอาศัยจิตแพทย์ที่ได้รับการศึกษาและอบรมมาช่วยแก้ไข การปฏิบัติดังกล่าวนี้จะใช้วิธีการที่เรียกว่าหลักเสริมการบำบัดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจสภาพการกระทำผิดของตนและมุ่งแก้ไข พร้อมทั้งให้ หลักรวมกลุ่มบำบัด เพื่อให้เรียนรู้ระเบียบวินัยและความพร้อมที่จะแก้ปัญหาด้วยความมีเหตุผล

การใช้สภาวะแวดล้อมบำบัด เป็นวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยถือว่ามีความเป็นอิสระมิได้มุ่งตัวบุคคล โดยถือว่าการกระทำผิดนั้นเป็นผลจากการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม จึงเกิดการเรียนรู้ขึ้น การปฏิบัติโดยการให้กลุ่มบำบัด เพื่อมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มผู้ต้องขัง โดยกระบวนการการอบรมเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ผู้ต้องขัง ซึ่งอาจทำโดยให้ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในชุมชน ออกไปเผชิญและแก้ปัญหา หรือให้ออกไปทำงานภายนอก แต่พึงระลึกไว้เสมอ ถึงความร่วมมือระหว่างประชาชนทั่วไปจะต้องเกิดขึ้นและยอมรับบุคคลเหล่านี้ เพื่อความมั่นใจในการดำเนินชีวิตของเขาเหล่านั้น

4. การใช้แรงงาน ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไขกลับตนเป็นคนดี เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งดำเนินการฝึกอบรมทั้งในด้านการศึกษาทั่วไปและวิชาชีพเพื่อให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นได้ทำงาน แต่จำเป็นจะต้องมีหลักการและมาตรฐานเพื่อแสดงให้เห็นประชาชนทั่วไปได้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้แรงงานผู้ต้องขังเพื่อประโยชน์แก่ผู้ต้องขังทั้งสิ้น โดยจะต้องเข้าใจถึงว่าผู้ต้องขังได้ทำงานเพื่อเป็นการช่วยตนเองให้ได้มีความรู้ มีวิชาชีพและเพื่อการสร้างนิสัยยอมรับผิดชอบ เพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ รวมทั้งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ต้องขังด้วย

วัตถุประสงค์ในการใช้แรงงาน

1. เป็นเสมือนวิธีการลงโทษโดยให้ทำงานทดแทนซึ่งในวิธีการสมัยใหม่เป็นการเน้นเพื่อการฝึกอาชีพของผู้ต้องขัง
2. นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยแก้ปัญหาเรื่องการควบคุมและระเบียบวินัย ถ้าให้ผู้ต้องขังมีเวลาว่างจะก่อความวุ่นวาย เนื่องจากขาดการควบคุมอารมณ์ จิตใจฟุ้งซ่าน
3. เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้วิชาชีพ พร้อมทั้งฝึกให้อุตุนขยันหมั่นเพียรในการฝึกทำงาน
4. เพื่อให้ผู้ต้องขังมีเงินสะสมไว้ เมื่อได้รับการปลดปล่อยมีความจำเป็นจะได้ใช้เงินนั้นระบบการใช้แรงงานผู้ต้องขัง

และเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้เข้าใจสภาพการอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ซึ่งเป็นแนวทางเพื่อให้ผู้ต้องขังคืนสู่สังคมอย่างเป็นปกติสุข กิจกรรมที่ได้จัดมีขึ้น ได้แก่ การกีฬา การละเล่น การบันเทิง การจัดห้องสมุด ซึ่งเป็นการผ่อนคลายความเครียดและไม่ ทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน

2. ศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลให้กระทำความดี ละเว้นจากความชั่ว ศาสนา มีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป ทำหน้าที่เพื่อหล่อหลอมจิตใจ ของผู้ต้องขัง โดยใช้แนวคำสอนตามหลักศาสนา มุ่งสอนให้บุคคลมีจิตใจที่สำนึกผิด ละเว้นจากการ กระทำชั่วร้าย ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจที่แข็งกระด้างให้มีเมตตา กรุณา ให้ความชุ่มชื้นแก่จิตใจ และเพื่อเหนี่ยวรั้งบุคคลให้ยับยั้ง ไตร่ตรอง

ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมทางด้านศาสนา จะได้แก่พระในศาสนา นั้น ๆ และอนุศาสนาจารย์ ซึ่งควรจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

ในการจัดบริการทางด้านศาสนา จำเป็นต้องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติศาสน กิจตามความเชื่อถือของผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใด ๆ ซึ่งสหประชาชาติได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อให้การปฏิบัติศาสนกิจในเรือนจำได้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขัง ดังนี้คือ ถ้าเรือนจำมีผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาเดียวกันจำนวนมาก ควรจัดให้มีผู้ทรง คุณวุฒิเป็นผู้แทนทางศาสนา ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง โดยอนุญาตให้ประกอบพิธีทางศาสนาได้โดย สม่ำเสมอ และจะต้องไม่ถูกกีดกันให้พบปะกับผู้แทนทางศาสนาถ้ามีความต้องการ และในทาง ตรงข้ามถ้าผู้ต้องขังไม่ต้องการก็ควรใช้วิธีการบังคับไม่ได้

3. การให้บริการทางการแพทย์และจิตบำบัดและสภาวะแวดล้อมบำบัด

การบริการทางการแพทย์ เพื่อการตรวจเช็คสุขภาพร่างกายของผู้ต้องขังและเพื่อ รักษาผู้เจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งอาจกระทำโดยการตรวจ เช็คร่างกายก่อนเข้ารับโทษและก่อนพ้นกำหนดโทษ การจัดให้มีสถานพยาบาลในเรือนจำหรือ ส่งไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลของรัฐ เมื่อผู้ต้องขังมีความจำเป็นที่จะต้องรักษา

เนื่องจากผู้ต้องขังมีความบกพร่องทางจิตจึงมีการกระทำผิดเกิดขึ้น การให้บริการ จิตบำบัดแก่ผู้ต้องขัง จึงเป็นการมุ่งแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งเป็นภาวะผิดปกติในจิตใจของผู้กระทำผิด ซึ่งพิจารณาเป็นรายบุคคลทั้งนี้เป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือแนะนำ ให้ความอบอุ่น ให้การเรียนรู้

